

CUNOAȘTEREA PREȘCOLARILOR - CONDIȚIE PRIMORDIALĂ PENTRU APLICAREA TEORIEI INTELIGENȚELOR MULTIPLE

BURCĂ Anișoara, prof. învă. preșcolar, doctorand la U.I.C. Chișinău,
școala gimnazială Berești-Tazlău, jud. Bacău, România

Rezumat. *Cunoașterea elevilor este o condiție a îndeplinirii meseriei de dascăl. Teoria inteligențelor multiple ajută la cunoașterea copilului, a înclinațiilor, trăsăturilor morale ale acestuia, prin observații, discuții cu diverse persoane, analiza comportamentului, toate acestea pentru individualizare și tratare diferențiată ca cheie a succesului procesului educativ. Pentru a afla tipul de inteligență predominant la un elev, am conceput un test cu câte 10 premise/afirmații posibile. Tipul de inteligență predominant este acela unde se obține cel mai mare punctaj.*

Summary. *Knowing the students is a condition of fulfilling the profession of teacher. The Theory of Multiple Intelligences helps to know the child, his inclinations, moral traits, through observations, discussions with various people, behavioral analysis, all for individualization and differentiated treatment as the key to the success of the educational process. In order to find out the predominant type of intelligence in a student, we designed a test with 10 possible premises / statements. The predominant type of intelligence is the one where the highest score is obtained.*

Cuvinte cheie: *cunoașterea copilului, unicitate, inteligență, inteligențe multiple, teoria inteligențelor multiple, învățare diferențiată*

Keywords: *child knowledge, intelligence, uniqueness, multiple intelligences, multiple intelligences theory, differentiated learning*

Hematologul prof. Jean Bernard afirma: „*Fiecare om este o ființă unică, de neînlocuit; între oameni nu există inegalitate, ci diferență*”. Psihologul Leon Blum remarca că „*egalitatea este respectul egal al diversității; formele de egalitate nu înseamnă < toți pe același calapod > sau toți < în aceeași oală >, ci fiecare la locul său, fiecare cu datul său*”. Școala dorește performanță pe bandă rulantă, dar pierde ideea că de aici ies unicate de folosință îndelungată de a căror asamblare depinde un întreg aparat, societatea.

În acest sens fabula prof. Jean-Marie de Kétéle este remarcată. Se spune aici că animalele din pădure au hotărât să-și înființeze o școală având ca discipline obligatorii alergare, cățărare, înot și zbor. Rața, foarte bună la înot, obligată să facă alergări, cățărări, să recupereze la zbor, a ajuns să-și deformeze labele palmate și abia mai putea să înoate. Veverița, foarte bună la cățărări, lua lecții de zbor și înot, însă după atât antrenament a făcut o depresie nervoasă. Vulturul, pentru că se cățără în copaci în stilul său, refuzând orice altă lecție, a fost mutat într-o clasă de observație. Țiparul, bun la

toate, a ieșit șef de promoție. Cârțița n-a putut frecventa, căci nu erau și lecții de săpat galerii. În cele din urmă, școala s-a desființat. Animalele s-au dus la școala particulară înființată de bursuc și mistreț.

Egalitarismul este necesar în însușirea unor cunoștințe de bază, în formarea de priceperi și aptitudini absolut necesare supraviețuirii, însă pentru a se ajunge la stăpânirea acceptabilă a acestora este necesară abordarea individuală, coroborată cu asocierea pe baza unor trăsături comune ale elevului inclus într-un program de învățare și educare. Un rol deosebit revine profesorului care ar trebui să fie deopotrivă psiholog, instructor, pedagog, consilier, animator, mediator.

Cunoașterea psihologică este înțelegerea transmiterea ereditară ale copilului, pătrunderea în lumea lui pentru a-i înțelege comportamentul, pentru a explica atitudinile, pentru a-l putea încadra într-o tipologie, unde să se simtă bine, să aibă acces la cunoștințele, priceperile, deprinderile cerute de programele școlare, în stil propriu.

Cum în educație sunt implicate familia, școala, comunitatea, s-ar putea ajunge la cunoașterea copilului în diverse împrejurări, pe care le putem denumi astfel: *Copilul în pijama*, *Copilul în uniformă*, *Copilul în costum de baie*, *Copilul în pielea goală*, *Copilul în spațiul virtual*.

Copilul în pijama este copilul în familie, unde își poate releva un anumit comportament. Unii părinți sunt mai toleranți, alții mai severi, unii prea ocupați, alții cicălitori, alții violenți. În familie, copilul nu trebuie crescut în ignoranță artificială, el nu este surd, orb sau idiot, el vede, aude, știe mai mult decât ne-am închipui și părinții ar trebui să fie un model de comportament pentru copii.

Părintele poate afla ce preferințele școlare ale copilului și cauzele eșecului. În familia normală, unde părinții sunt receptivi la sugestiile venite din partea autorităților menite a veghea la educația copiilor se pot remarca performanțele elevilor obținute mai ușor decât în alte cazuri.

Copilul în uniformă este copilul la școală, unde cei care trebuie să-l cunoască sunt cadrele didactice, prin observarea comportamentului la lecție, în pauze, pentru aflarea stilului de lucru, fiind utilă pentru a o corobora cu alta obținută pe alte căi. Observarea se poate prelungi pentru a remarca încadrarea în colectiv, afinitățile colegiale, spiritul de întraajutorare ori, dimpotrivă – egoismul, precum și potențialul de lider, puterea de convingere, de influențare.

Copilul în uniformă are un alt comportament decât acasă, același gest are altă semnificație în situații diferite. De exemplu, întârzierea, care poate fi accidentală ori poate fi voită, la un profesor nu intră că nu a învățat, la altul ca îl ceartă dacă întârzie și nu-l mai primește, pe altul nu vrea să-l deranjeze. Toate se pot afla prin discuție obiectivă, sinceră, luându-se măsuri pentru a se evita repetarea faptului.

Copilul în costum de baie este copilul în anturaj (școlar-excursie, activități diverse), liber de constrângerile familiale și școlare, unde se manifestă mai lejer, plinar.

Psihologii au încercat să încadreze anumite forme de râs în tipologii. Copiii care râd cu vocala „a” (ha-ha-ha) sunt mai sinceri, mai gălăgioși, dar și mai activi. Copiii care râd cu vocala „o” (ho-ho-

ho) sunt mai îndrăzneți, au inima mai largă, sunt mai altruști. Copiii care râd cu vocala „i” (hi-hi-hi) sunt timizi, nehotărâți. Copiii care râd cu vocala „e” (he-he-he) sunt mai melancolici, mai triști, mai neîncrezători. Copiii care râd cu „u” (hu-hu-hu) sunt răi, fățarnici, avari.

Copilul în pielea goală este copilul în intimitate, printre jucăriile lui, în patul lui. El își observă transformările biologice, le examinează departe de ochii părinților, se gândește la colegul/colega care îl/o atrage și căreia/căruia nu știe cum să-i spună ce simte. Camera devine laboratorul intimității sale.

Copilul în spațiul virtual este copilul din fața calculatorului. El își poate ține jurnalul închis parolat sau poate relaționa cu prietenii; prin blogul său își exprimă opiniile liber, mai curajos, poate lua atitudine față de un articol de presă, își poate exprima punctul de vedere fie și sub acoperământul anonimatului. Poate fi sincer, obiectiv, respectuos, ori, dimpotrivă, ironic, vulgar, injurios. Poate fi el însuși sau poate lua o identitate falsă

Teoria inteligențelor multiple este destul de „tinerică”, din 1985, de când a fundamentat-o Howard Gardner, profesor de teoria cunoașterii, educație și psihologie la Universitatea Harvard. Înaintea lui G. Howard, Charles Spearman distingea doi factori ai inteligenței: inteligența generală „G” și factori specifici diferitelor domenii „S”. L. Thurstone considera inteligența produsă a șapte factori: fluentă verbală, înțelegere verbală, raționament, rapiditate perceptivă, calcul numeric, memorie și vedere în spațiu. J.P. Guilford găsea 120 de factori care ar compune inteligența umană.

Într-o altă concepție dată de teoria lui Gardner, inteligența ar fi „*un mod de a rezolva probleme și de a dezvolta produse considerate valori de cel puțin o cultură*”. Gardner găsisese inițial 20 de tipuri de inteligență, asta pentru că cele 7 inteligențe de bază aveau altele secundare. Pentru inteligența interpersonală, a relaționării erau patru capacități observabile la subiecții examinați: *spiritul de conducere, capacitatea de a rezolva conflictele, de a cultiva relații cu alții, de a putea face o analiză socială*.

Inteligențele descoperite de H. Gardner sunt: lingvistică/verbală, logico-matematică, vizuală/spațială, muzicală/ritmică, corporală/kinestezică, interpersonală și intrapersonală. Mai târziu s-a adăugat inteligența naturistă.

Cunoașterea tipului de inteligență se face precoce prin observarea, discuții cu părinții, cu colegii care predau la clasă și prin alte forme. Se poate astfel observa ca elevii au:

- *Inteligență lingvistică*: vorbăreți, se exprimă ușor, se afirmă să răspundă, frecventează biblioteca, învață ușor limbi moderne; le place să vorbească, să scrie, descoperă ușor sensurile cuvintelor, găsesc repede sensuri noi, asociații de cuvinte, creează poezii, povestiri, fac integrale, rebusuri, joacă scrabble sau alte jocuri bazate pe cuvânt.
- *Inteligență logico-matematică*: înțeleg mai repede relațiile dintre acțiuni, obiecte, idei; caietele lor sunt bine structurate, temele aranjate într-o ordine strictă; rețin cu ușurință

formulele de calcul, teoriile matematice și le aplică; sunt organizați, critici; rezolvă ușor probleme, concep tabele, grafice, algoritmi de rezolvare, recurg la artificii de calcul.

- *Inteligență muzical – ritmică*: bat ritmul pe bancă folosind palmele și sunt tentați s-o facă mereu, au voce plăcută, uneori încearcă și câteva acorduri simple la o chitară, improvizează în joacă instrumente muzicale simple.
- *Inteligență spațială/vizuală*: sunt talentați la desen, creează modele de îmbrăcăminte pentru păpuși, au spirit de observație dezvoltat, se orientează ușor, au o viziune în spațiu, decorează clasa la momentele festive, au idei proprii când își aranjează camera, le place să fotografieze, să filmeze.
- *Inteligență naturistă*: se oferă să ude florile, să le îngrijească, să ștergă tabla, se implică în acțiuni de protecția mediului, le place să exploreze natura, au ierbare, insectare, au acasă un animal de companie, nu se tem de câinii comunitari, sunt foarte sensibili când e vorba să îngrijească o pasăre ori un animal rănit, petrec mult timp în natură, le plac excursiile, drumețiile.
- *Inteligență kinestezică*: sunt foarte activi, aleargă, sar, se cațără, sunt implicați în activități sportive, preferă jocurile de mișcare, mânuiesc ușor obiectele, modelează te miri ce din lut, plastilină, hârtie.
- *Inteligență inter-personală*: relaționează ușor, sunt sensibili la trăirile semenilor, participă la acțiuni umanitare, au putere de convingere, sunt buni negociatori, au potențial de lider, aplanează conflicte, este cel mai iubit, este preferat pentru a sta în bancă, pentru a lucra în echipă.
- *Inteligență intra-personală*: retrași, au o lume a lor, au prea puțini prieteni, își exprimă cu greu sentimentele, nu sunt prea activi, își urmăresc interesul, sunt corecți, egoiști, critici, nu participă la jocurile celorlalți, țin un jurnal, au locuri secrete unde se retrag să mediteze, să viseze, să-și facă planuri.

De asemenea, am putea asocia tipurile de temperament cu tipurile de inteligență. Colericul este exploziv, imposibil de controlat, tinde să domine (cei cu inteligență interpersonală și kinestezică). Sangvinicul este optimist, muncitor, rezistent la efort, descurcăreț în situații dificile, capabil să ia hotărâri rapide (cei cu inteligență verbală). Flegmaticul este disciplinat, calculat, ordonat, tenace (cei cu inteligență logico-matematică ori cu inteligență intra-personală). Melancolicul este sensibil, visător, se descurajează repede, este influențabil (cei cu inteligență muzicală și inteligență naturalistă sau vizuală). Aceste asociații nu sunt întotdeauna așa cum le-am prezentat, pot exista și alte interferențe remarcabile doar după o observare îndelungată și pertinentă.

Test pentru cunoașterea inteligenței predominante

Parcurg rapid un text și înțeleg repede mesajul.

Consider cititul cărților foarte important pentru succesul școlar.

Rețin uneori mai repede ceea ce aud la radio, văd la televizor, urmărind un DVD sau o casetă video.

Îmi place să completez integrale, rebusuri, să joc scrabble.

Fac uneori jocuri de cuvinte și le înțeleg ușor pe ale altora.

Știu sensul multor cuvinte și le înțeleg când le găsesc în diferite contexte.

Am note bune la limbile străine pe care le învățăm.

Rețin ușor informațiile de pe afișe, panouri publicitare, pancarde.

La serbările școlare m-am afirmat cu recitarea poeziilor pe care le-am compus.

Particip la diverse concursuri școlare de limba și literatura română ori de limbi străine.

Îmi face plăcere să mă joc de-a magazinul ca să pot măsura, cântări, socoti.

Completez sudoku, joc șah, jocuri logice.

Consider că matematica e în toate: în natură, în viață noastră de toate zilele.

Citesc enciclopedii, cărți de știință și tehnică.

Expunerile mele, eseurile sunt scurte, clare, concise, urmăresc cu fidelitate un plan.

Rețin cu ușurință informațiile bazate pe cifre (nr. de telefon, cnp, prețuri etc.).

Așteptând să cumpăr ceva, calculez rapid cât mă costă.

Gestionez fondul clasei când ne propunem să cumpărăm ceva de ziua unui coleg, să acordăm ajutor umanitar cuiva.

În excursii calculez ușor distanțele, timpul necesar ca să ajungem într-un loc.

Particip la concursurile bazate pe matematică.

Citesc cărți cu multe poze și reviste ilustrate.

Îmi plac obiectele de îmbrăcăminte, jucăriile, mobilierul viu colorate.

Fotografiez, filmez cu plăcere oameni, peisaje, fenomene ale naturii.

Joc puzzle, labirint și alte jocuri vizuale.

Mă orientez ușor în locuri necunoscute.

Am desene selectate pentru expoziții, concursuri.

Învăț mai bine la geometrie decât la algebră.

Mă descurc ușor cu o hartă geografică ori istorică.

Particip cu plăcere la ornarea clasei de sărbători, la împodobirea bradului de Crăciun ori cu alte ocazii.

Confecționez haine pentru păpuși, desenez modele de obiecte de îmbrăcăminte, măști sau decoruri la serbările școlare.

Fac parte din formația de dansuri a școlii.

Sunt selectat la diverse concursuri școlare de teatru, dans, etc. unde am obținut uneori premii.

În pauze ies primul din clasă și intru ultimul pentru că îmi place să mă joc mai mult.

Urc cu plăcere și ușurință pe munte, merg pe jos fără să mă plâng.
La grădiniță modelez cu plastilină, mă joc cu cuburi și alte obiecte constructive.
Îmi ajut părinții la treburile gospodărești.
Când vorbesc, gesticulez mult.
Sunt o carte deschisă pentru ca toți îmi citesc pe chip bucuria, tristețea.
Îmi plac distracțiile cu doză mare de risc.
Îmi plac mult orele de educație fizică, cred că sunt un bun sportiv.
Învăț mai ușor ascultând muzică în același timp.
Cânt cu plăcere în orice moment, de dimineață până seara, chiar mă trezesc cântând pe stradă.
Înregistrez tot felul de cântece pentru mine și pentru prieteni.
Mă gândesc că fără muzica n-ar fi viață ori ar fi anostă, fără nici o plăcere.
Cânt la un instrument muzical simplu.
La școală ori acasă bat ritmul în orice: în banca de la școală, în vasele din bucătărie etc....
Sunt ales în corul școlii ori într-un grup muzical pentru că am voce plăcută.
Știu multe melodii pe care le și fredonez.
Recunosc dacă cineva interpretează greșit o melodie.
Îmi place să ascult foșnetul frunzelor, susurul unui izvor, ca și cum ar fi o melodie plăcută.
Prefer sporturile de echipă celor individuale.
Am cel puțin trei prieteni buni.
Petrec timpul liber cu prietenii în loc să stau singur acasă.
Sunt ales căpitan de echipă, purtător de cuvânt al colegilor.
Când doi colegi se ceartă intervin pentru a-i împăca.
Mă implic în activități umanitare, am inițiativă când este de făcut ceva în clasă.
Mă simt foarte bine printre colegii de clasă și de școală.
Vorbesc pe internet cu colegii dar și cu necunoscuții.
Mă adaptez ușor unui grup nou, într-un colectiv nou.
Sunt secretarul consiliului elevilor din școală, sau fac parte din colectivul de conducere al clasei.
Mi-am conceput singur un program zilnic pe care îl respect.
Am un jurnal în care scriu impresiile de peste zi.
Sunt realist în privința șanselor mele de afirmare la nivelul clasei.
Nici un coleg nu știe ce hobby am.
În excursii stau singur în cameră, nu-mi place să urc pe munte ori să ies la plimbare prin pădure.
Mă gândesc la viitor și mă văd profesând meseria aleasă.
Colegii nu știu când sunt bucuroși ori tristi, când am o problemă, căci nu mă exteriorizez.
Mă concentrez ușor în timpul lecțiilor.

Sunt obiectiv, critic față de faptele colegilor.

Când mi se încredințează o sarcină, o îndeplinesc cu seriozitate.

Îmi place să îngrijesc plantele din clasă și de acasă.

Am un animal de companie pe care-l îngrijesc cu plăcere.

Le ajut pe mama și pe bunica să schimbe pământul florilor, să le înmulțească.

Petrec weekendul cu prietenii ori familia în excursii.

Fac singur câteva feluri de mâncare, sandviciuri.

Ofer flori colegelor, profesorilor, mamei, rudelor în diverse ocazii.

Îmi place să fie camera mea aerisită înainte de culcare.

Particip la activități de protecția mediului.

Fac cu plăcere cumpărături din piața de unde aleg legumele, zarzavaturile din lista pe care mi-o dă mama.

Merg la zoo căci mă interesează viața animalelor și păsărilor de acolo.

Se acordă câte: 4 p. pentru frecvent, 3 p. pentru uneori, 2 p. pentru rar, 1 p. pentru niciodată. Se totalizează pentru fiecare grup, unde se obține un punctaj mai mare este inteligența predominantă, complementare sunt cele de pe locul doi și trei.

Aplicând acest chestionar am putut afla tipul de inteligență predominant al fiecărui elev, ci și informații pe care nu le știam. De pildă, o elevă are o colecție de frunze presate, altuia îi place să fotografieze configurații neobișnuite ale norilor, fenomene ciudate din natură etc.

Bibliografie

1. Goleman, D. Inteligența emoțională. București: Editura Curtea Veche, 2008. 536 p.
2. Holban, I. (și alții). Cunoașterea elevului – o sinteză a metodelor. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1978. 337 p.
3. Iucu, R. Managementul clasei de elevi. Iași: Editura Polirom, 2006. 272 p.
4. Lasslo, B. Activitatea didactică pe grupe. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1976
5. Șuteu, T., Fărcaș, V. Aprecierea persoanei. București: Editura Albatros, 1982. 238 p.
6. *** Instruirea diferențiată – aplicații ale teoriei inteligențelor multiple (ghid). Ministerul Educației și Cercetării, Consiliul Național pentru pregătirea profesorilor, 2001.